

І н ф о р м а ц і й н е п р а в о

УДК 342.9 (477) (075.8)

ЖИЛЯЄВ І.Б., доктор економічних наук, професор

ФУРАШЕВ В.М., кандидат технічних наук, старший науковий співробітник,
доцент, професор РАЕ

ЗДОБУТКИ В СИСТЕМІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ТА ПОБУДОВИ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА УПРОДОВЖ 2012 – 2013 РОКІВ

***Анотація.** Про зміни та удосконалення системи нормативно-правового забезпечення розвитку інформатизації та побудову інформаційного суспільства в Україні упродовж 2012 – 2013 років.*

***Ключові слова:** інформатизація, інформаційне суспільство, національна політика у сфері інформатизації, правове регулювання, електронна взаємодія.*

***Аннотация.** Об изменениях и усовершенствовании системы нормативно-правового обеспечения развития информатизации и построение информационного общества в Украине на протяжении 2012 – 2013 годов.*

***Ключевые слова:** информатизация, информационное общество, национальная политика в сфере информатизации, правовое регулирование, электронное взаимодействие.*

***Summary.** About the changes and improvement in the system of the regulatory and legal support of development of informatization and construction of informative society in Ukraine during 2012 – 2013.*

***Keywords:** informatization, informational society, national policy in the field of informatization, legal regulation, electronic interaction.*

Постановка проблеми. Під час проведення Паризького саміту у 2008 році лідери Європейського Союзу (далі – ЄС) і України домовилися, що Угода про асоціацію між ЄС і Україною замінить відповідну Угоду про партнерство і співробітництво, яка діяла з 1998 року.

19 грудня 2011 року під час роботи п'ятнадцятого самміту “Україна-ЄС” лідери України і ЄС заявили про досягнення взаєморозуміння щодо тексту Угоди про асоціацію, інтенсивна робота над яким велася з 2008 року.

30 березня 2012 року глави делегацій України та ЄС парафували текст Угоди про асоціацію, у тому числі й положення про створення глибокої і всеохоплюючої зони вільної торгівлі.

19 липня 2012 року було парафовано частину Угоди про асоціацію стосовно створення глибокої і всеохоплюючої зони вільної торгівлі, а також погоджено спільні зобов'язання щодо вжиття подальших технічних кроків, необхідних для завершення укладання даної угоди.

28 – 29 листопада 2013 року під час Вільнюського саміту “Східного партнерства” очікується підписання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом і його державами-членами, з іншої сторони.

Знайомство зі структурою та змістом проекту Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом і його державами-членами, з

іншої сторони, а також додатків до неї¹ свідчить про те, що реалізація багатьох положень цієї угоди спирається на визначений рівень інформатизації та побудову інформаційного суспільства в нашій країні, особливо в частині нормативно-правового забезпечення.

Метою статті є визначення здобутків у системі нормативно-правового забезпечення розвитку інформатизації та побудови інформаційного суспільства упродовж 2012 – 2013 років, тобто у ті роки, коли велася найбільш інтенсивна робота з підготовки Угоди про асоціацію.

Виклад основних положень. З точки зору змін у системі нормативно-правового забезпечення розвитку інформатизації та побудови інформаційного суспільства в Україні упродовж 2012 – 2013 років, проводилися дослідження у двох основних напрямках:

- динамізму правового забезпечення процесів інформатизації, електронного урядування та розвитку інформаційного суспільства;
- пріоритетів та завдань національної політики у сферах інформатизації, електронного урядування та розвитку інформаційного суспільства.

1. Динамізм правового забезпечення процесів інформатизації, електронного урядування та розвитку інформаційного суспільства

Українська правова система на початку другого десятиліття XXI століття продовжує інтенсивно розвиватися. Насамперед, значно збільшується кількість нормативно-правових актів, що модернізують регуляторну систему багатьох сфер суспільно-політичних відносин (Табл. 1).

Таблиця 1. Кількість нормативно-правових актів, прийнятих у 2011 – 2013 рр. Верховною Радою України, Президентом України, Кабінетом Міністрів України².

	2011 р.	2012 р.	За станом на 15.08.13 р.
закони України	388	357	88
постанови Верховної Ради України	962	833	314
укази Президента України	1130	699	385
розпорядження Президента України	318	207	230
постанови Кабінету Міністрів України	1413	1212	518
розпорядження Кабінету Міністрів України	1368	1063	549

У 2012 році значна увага приділялася питанням удосконалення законодавчого забезпечення національної політики з розвитку інформаційного суспільства, інформатизації та електронного урядування в Україні. Усіма органами державної влади видавалася значна кількість нормативно-правових актів (Рис. 1), деякі з яких будуть мати середньо- та довгостроковий вплив на здійснення зазначеної діяльності.

У 2012 – 2013 рр. органи державної влади приділяли значну увагу досконаленню правового забезпечення процесів інформатизації, електронного урядування та розвитку інформаційного суспільства. Якість державної політики у зазначених сферах, по-перше, напряму залежить від якості розробки відповідного правового забезпечення. У цьому питанні є певні проблеми. Як зазначено у Посланні Президента України, “Непоодинокими є випадки внесення до Верховної Ради України на виконання Національного плану законопроектів із низькою якістю, непрорахованістю ресурсного забезпечення та наслідків, невідповідністю стратегічній лінії реформ” [1].

¹ Режим доступу : [//www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish/article?art_id=246581344&cat_id=223223535](http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish/article?art_id=246581344&cat_id=223223535)

² За станом на 15.08.13 р. база даних “Законодавство України” складає 189067 документів.

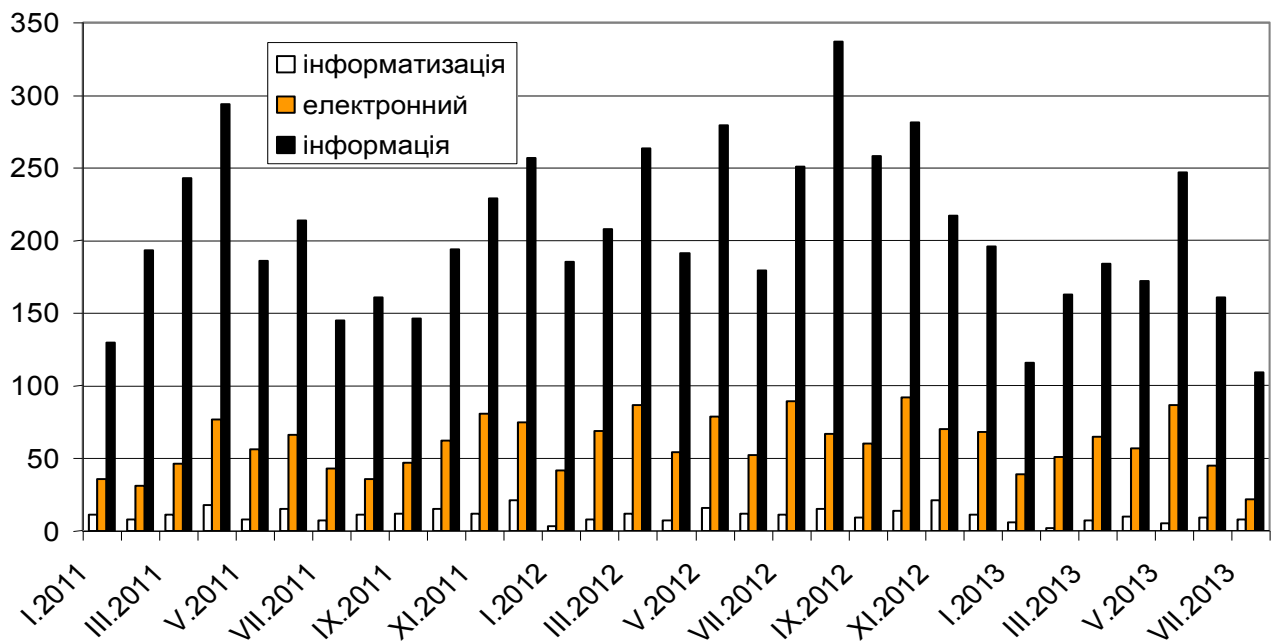

Рис.1. Кількість затверджених нормативно-правових актів (помісячно), які використовують у тексті ключові слова “інформатизація”, “електронний (електронна)”, “інформація (інформаційний)”.

По-друге, забезпечення модернізації національної політики в зазначених сферах хоча й залежить від наявності регуляторних актів, їх якості, однак у першу чергу ця політика може бути ефективною лише за наявності інституційної структури, у тому числі – сформованих структур державного управління, державно-приватного партнерства, що не суперечить одна одній, чіткої системи аналізу та моніторингу виконання рішень та гнучкого реагування на обставини, що змінюються (перегляд та скасування актів, що є малоефективними або негативно впливають на процеси; міжгалузеве узгодження актів, що пропонуються до схвалення, підготовки нових державних рішень тощо). Тобто, окрім ефективної системи правового забезпечення процесів інформатизації, електронного урядування та розвитку інформаційного суспільства, має бути сформовано адекватну та підконтрольну громадськості систему державного управління, націлену на результат, а також, оскільки зазначені процеси залежать від їх сприйняття бізнесом та громадськістю, створено систему взаємодії влади з бізнесом та громадянами. Саме тому у Посланні наголошувалося: *“На порядку денному – подальше реформування системи державного управління, перехід до моделі держави, орієнтованої на обслуговування потреб громадян. У кожному місті, районі має з’явитися сучасний центр надання адміністративних послуг. У кожному з них повинен надаватися гарантований перелік найбільш запитуваних громадянами та бізнесом послуг. Вони мають надаватися протягом мінімального терміну”* [1, с. 17].

2. Пріоритети та завдання національної політики у сферах інформатизації, електронного урядування та розвитку інформаційного суспільства

Україна у 2012 – 2103 рр. здійснила низку заходів, спрямованих як на впровадження принципів інформаційного суспільства загалом, так і на розвиток електронного урядування як одного з його головних компонентів. Передусім це стосується розробки Державним агентством з питань науки, інновацій та інформатизації України за участю представників громадянського суспільства та науковців Стратегії

розвитку інформаційного суспільства в Україні, в якій розбудову електронного урядування визначено однією зі стратегічних цілей.

Одним з важливих завдань щодо соціально-економічного та політичного розвитку України за допомогою широкого впровадження інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ) є формування довго- та середньострокових цілей національної політики у сферах інформатизації, електронного урядування та розвитку інформаційного суспільства.

Протягом 2012 – 2013 рр. формуванню пріоритетів та довго- і середньострокових цілей у цих сферах приділялася значна увага.

Важливу роль відіграє *Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні*, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15.05.13 р. № 386-р [2], яка визначає мету, базові принципи, стратегічні цілі розвитку інформаційного суспільства в Україні, завдання, спрямовані на їх досягнення, а також основні напрями, етапи і механізм реалізації цієї стратегії з урахуванням сучасних тенденцій та особливостей розвитку України в перспективі до 2020 року.

Стратегією, зокрема, визначено основні стратегічні цілі розвитку інформаційного суспільства та суспільства знань: 1) прискорення процесу розроблення та впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у державне управління, охорону здоров'я, культуру, освіту, науку, охорону навколишнього природного середовища, бізнес тощо; 2) розвиток електронної економіки; 3) забезпечення комп'ютерної та інформаційної грамотності громадян насамперед шляхом створення системи освіти, орієнтованої на використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій у формуванні всебічно розвиненої особистості, та забезпечення неперервності навчання; 4) розвиток національної інформаційної інфраструктури та її інтеграція до світової інфраструктури; 5) підвищення якості та доступності адміністративних послуг, спрощення процедур їх надання і скорочення відповідних витрат, деперсоніфікація надання адміністративних послуг як інструмент зниження рівня корупції; 6) розвиток електронної демократії; 7) збереження культурної спадщини України шляхом документування її об'єктів на цифрових носіях, забезпечення накопичення і збереженості електронних документів та електронних інформаційних ресурсів; 8) забезпечення ефективної участі регіонів України у процесах становлення інформаційного суспільства, підтримка регіональних і місцевих ініціатив; 9) захист інформаційних прав громадян та організацій, авторського права, підтримка демократичних інститутів та мінімізацію ризиків “інформаційної нерівності”; 10) захист персональних даних; 11) забезпечення відкритості інформації про діяльність державних органів влади та органів місцевого самоврядування, розширення доступу до неї та надання можливості безпосередньої участі як інститутів громадянського суспільства, так і громадян у процесах підготовки і проведення експертизи проектів актів законодавства, здійснення контролю за результативністю і ефективністю діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування; 12) удосконалення інформаційного законодавства; 13) поліпшення стану інформаційної безпеки.

Стратегією затверджено 14 контрольних показники та індикатори розвитку інформаційного суспільства.

Національна система індикаторів розвитку інформаційного суспільства, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 28.11.12 р. № 1134, спрямована на отримання об'єктивної інформації про сучасний стан розвитку інформаційного суспільства, включає 31 індикатор. Проведення такого моніторингу є невід'ємною частиною державної політики у цій сфері, що дозволить сформувати відповідні заходи з покращення ситуації у цій сфері.

Конкретні річні завдання у зазначених сферах затверджувалися різними нормативно-правовими актами органів державної влади. Важливе місце в формуванні завдань щодо здійснення державної політики у цих сферах належить національним планам дій на відповідний рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010 – 2014 роки “Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава”, що затверджувалися відповідними указами Президента України. Так, розділ “XV. Електронне урядування” Національного плану дій на 2012 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010 – 2014 роки “Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава” передбачав реалізацію у 2012 році 22 заходів, зокрема щодо: Удосконалення законодавства у сфері інформаційно-комунікаційних технологій – 3 заходи; удосконалення державного регулювання та контролю за додержанням законодавства про електронний цифровий підпис – 4; створення інформаційної системи електронної взаємодії державних інформаційних ресурсів – 4; створення автоматизованої системи “Єдине вікно подання електронної звітності” – 4; створення Єдиного державного порталу адміністративних послуг – 3; модернізація системи електронної взаємодії між центральними органами виконавчої влади, Радою міністрів Автономної Республіки Крим та обласними, Київською і Севастопольською міськими державними адміністраціями, іншими державними органами – 1; впровадження інформаційної системи “Звернення громадян” – 1; розроблення та ухвалення Стратегії розвитку сфери ІКТ в Україні – 2 заходи.

Національний план дій на 2013 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010 – 2014 роки “Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава” в розділі “Розбудова електронного урядування” передбачав виконання 7 заходів у двох розділах [3]:

1. Забезпечення роботи систем електронного урядування (реалізація системи електронної взаємодії державних баз даних) – 4 заходи, зокрема: 1) схвалення Концепції створення та функціонування інформаційної системи електронної взаємодії державних баз даних; 2) видання Кабінетом Міністрів України актів з питань функціонування інформаційної системи електронної взаємодії державних баз даних; 3) внесення на розгляд Верховної Ради України проекту Закону України щодо врегулювання питань роботи інформаційної системи електронної взаємодії державних баз даних; 4) впровадження інформаційної системи електронної взаємодії державних баз даних (інтеграція не менше 50 % державних баз даних в інформаційну систему електронної взаємодії державних баз даних);

2. Реалізація Концепції розвитку електронного урядування в Україні – 3 заходи, зокрема: 1) забезпечення електронної взаємодії між центральними органами виконавчої влади, Радою міністрів Автономної Республіки Крим та обласними, Київською, Севастопольською міськими державними адміністраціями; 2) створення та забезпечення функціонування автоматизованої системи “Єдине вікно подання електронної звітності” (впровадження першої черги системи “Єдине вікно подання електронної звітності”); 3) впровадження інформаційної системи “Звернення громадян” (створення єдиного інформаційного веб-порталу звернень громадян до органів державної влади та органів місцевого самоврядування).

Стратегія співробітництва держав-учасниць СНД у побудові та розвитку інформаційного суспільства та План дій щодо її реалізації на період до 2015 року, затверджено рішенням Ради глав урядів СНД (м. Ялта, 28.09.12 р.). Основними напрямками співробітництва держав-учасниць СНД у побудові та розвитку інформаційного суспільства в Стратегії-2015 запропоновані: 1) гармонізація законодавства та нормативно-технічної бази у сфері ІКТ; 2) розробка і впровадження сучасних додатків ІКТ; 3) розвиток інформаційно-комунікаційної інфраструктури і створення загального інформаційного

простору; 4) вдосконалення механізму взаємодії держав Співдружності щодо розвитку ринку у сфері ІКТ; 5) забезпечення інформаційної безпеки.

У Стратегії-2015 передбачається співробітництво держав-учасниць СНД у галузі сучасних додатків ІКТ: “електронний уряд”, електронне та дистанційне навчання, електронна охорона здоров’я, розвиток систем електронної торгівлі, створення і розвиток інтегрованих реєстрів фізичних та юридичних осіб, застосування інформаційних і біометричних технологій у системах паспортно-візових та інших ідентифікаційних документів нового покоління, збереження культурної спадщини. У Плані дій-2015 конкретизовані заходи та забезпечено їх орієнтування на реалізацію коопераційних проектів, на активізацію інформаційного та науково-технічного обміну з використання ІКТ в освіті, науці, культурі, охороні здоров’я, державному управлінні, у наданні послуг населенню та по інших напрямках.

Реалізація Стратегії та Плану дій з її реалізації стане важливим чинником формування інформаційного простору СНД на базі ІКТ, матиме позитивний вплив на модернізацію економік держав-учасниць СНД. У результаті реалізації основних напрямів Стратегії-2015 і заходів Плану дій-2015 планується збільшення вкладу ІКТ у зміцнення економічного потенціалу держав-учасниць СНД, посилення конкурентоспроможності національних економік, підвищення рівня добробуту і якості життя населення. Держави-учасниці СНД вийдуть на новий рівень співпраці і широкої кооперації в галузі використання ІКТ, отримає розвиток загальний ринок продукції та послуг у сфері ІКТ. На теренах СНД буде створено транскордонний простір довіри на основі мережі Інтернет. Істотно покращаться показники держав-учасниць СНД у міжнародних рейтингах в галузі розвитку інформаційного суспільства і в міжнародних рейтингах за рівнем доступності національної інформаційно-комунікаційної інфраструктури для суб’єктів інформаційної сфери. Скоротиться “цифровий розрив” між державами Співдружності.

2.1. Державна політика у сфері інформатизації

Процеси інформатизації у 2012 році у першу чергу регламентувалися *Переліком завдань (проектів) Національної програми інформатизації на 2012 рік, їх державних замовників та обсягів фінансування*, затвердженим розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17.10.12 р. № 813-р.

Важливе значення у запровадженні сучасних ІКТ у парламентській діяльності відіграватиме *Програма інформатизації законотворчого процесу у Верховній Раді України на 2012-2017 роки*, затверджена постановою Верховної Ради України від 05.07.12 р. № 5096-VI, що спрямована на досягнення максимально можливої автоматизації інформаційно-організаційних процесів у діяльності депутатського корпусу загалом, у тому числі комітетів Верховної Ради України, депутатських фракцій, а також Апарату Верховної Ради України шляхом створення сучасних систем управління законотворчим процесом та документообігом у парламенті; оперативне інформаційно-аналітичне забезпечення народних депутатів України, помічників-консультантів народних депутатів України, фахівців Апарату Верховної Ради України; створення нової автоматизованої системи обробки вхідних, вихідних, внутрішніх інформаційно-документальних потоків та контролю за виконанням доручень, оперативне формування аналітично-звітної та довідкової документації; технічне удосконалення систем зв’язку для забезпечення оперативності у роботі народних депутатів України, комітетів Верховної Ради України, Апарату Верховної Ради України, у тому числі щодо питань, пов’язаних з діяльністю органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, інформуванням громадян. Пріоритетним завданням програми є створення інтегрованої електронної інформаційно-аналітичної системи “Електронний парламент” та її

центральної підсистем: “Електронний офіс народного депутата України”; “Електронний комітет”; “Електронна Погоджувальна рада”; “Електронна бібліотека та архів”; “Електронна зала пленарних засідань: система електронного голосування та підрахунку голосів, система стенографування, система ведення аудіо- та відеотрансляцій та архіву пленарних засідань Верховної Ради України”; “Система електронного документообігу і контролю виконання доручень Верховної Ради України”; “Система електронного цифрового підпису”; “Комплексна система захисту інформації в автоматизованих системах Верховної Ради України”. Основу системи складуть діючі автоматизовані системи Верховної Ради України: інтегрована база даних законотворчого процесу, “Система електронного документообігу і контролю виконання доручень Верховної Ради України”, “Система електронного цифрового підпису”, “Комплексна система захисту інформації в автоматизованих системах Верховної Ради України”, “Електронний офіс народного депутата України” (стаціонарний і мобільний), система підтримки прийняття рішень комітетом (“Електронний комітет”), центр ситуативного аналізу (“Електронна Погоджувальна рада”), “Електронна бібліотека та архів” (мережева збірка парламентської інформації, доступна депутатському корпусу, співробітникам Апарату Верховної Ради України та суспільству), “Електронна зала пленарних засідань”, єдиний веб-портал Верховної Ради України та інтегровані до нього веб-сайти Голови Верховної Ради України, комітетів Верховної Ради України, депутатських фракцій, структурних підрозділів Апарату Верховної Ради України.

Важливим документом для підвищення рівня довіри суспільства до виборів, забезпечення публічності та відкритості виборчого процесу, доступу громадськості до спостереження в режимі реального часу під час голосування і можливості отримання відеозапису процесу підрахунку голосів виборців у приміщенні для голосування звичайної виборчої дільниці із застосуванням переваг ІКТ став Закон України “Про внесення змін до Закону України “Про особливості забезпечення відкритості, прозорості та демократичності виборів народних депутатів України 28 жовтня 2012 року” [4], яким уточнюється правовий режим використання у виборчому процесі системи відеоспостереження, відеозапису і трансляції зображення, яка забезпечує створення інформації, передачу зображення з приміщення для голосування звичайної виборчої дільниці з можливістю його перегляду на відповідному веб-сайті у мережі Інтернет та подальше збереження створеної в процесі відеоспостереження інформації, спрямованої на підвищення рівня довіри суспільства до виборів, публічності та відкритості виборчого процесу, доступу громадськості до спостереження у режимі реального часу під час голосування, а також створення відеозапису підрахунку голосів виборців у приміщенні для голосування звичайної виборчої дільниці. На виконання закону постановою Кабінету Міністрів України від 08.08.12 р. № 766 затверджене *Технічне завдання та конфігурація створення системи відеоспостереження*, що містить вимоги, виконання яких дало змогу раціонально та ефективно реалізувати всі складові системи відеоспостереження на звичайних виборчих дільницях під час виборів народних депутатів України у 2012 році з використанням сучасних ІКТ³. Система відеоспостереження створювалася відповідно до взаємопов’язаних вимог нормативно-правових актів шляхом здійснення організаційно-розпорядчих заходів з використанням програмно-технічних і телекомунікаційних засобів, що

³ Система відеоспостереження діяла на 32192 звичайних виборчих дільницях на території України і транслювала зображення з роздільною здатністю не менш як 320 x 240 (не більше 50 відсотків загальної кількості точок підключення), забезпечуючи реєстрацію і підключення не менш як 5 млн. користувачів з можливістю здійснення не менше 10 тис. одночасних переглядів з кожної камери (із забезпеченням одночасного ведення не менш як 300 тис. одночасних трансляцій).

забезпечують процеси збирання, передавання, накопичення, зберігання, архівування, трансляції відеоінформації щодо організації проведення голосування та підрахунку голосів виборців на звичайних виборчих дільницях під час проведення виборів народних депутатів України в день голосування 28 жовтня 2012 року.

Реалізацію завдань інформатизації у фінансово-банківській системі забезпечуватиме Закон України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо функціонування платіжних систем та розвитку безготівкових розрахунків” від 18.09.12 р. № 5284-VI [5], яким внесено зміни до наступних законів України: 1) “Про Національний банк України” (уточнення функцій НБУ щодо регулювання платіжних систем); 2) “Про платіжні системи та переказ коштів в Україні” (введення нових термінів, уточнення змісту тих, що раніше використовувалися, зокрема – “еквайринг”, “електронний платіжний засіб”, “моніторинг”, “користувач платіжної системи”, “маршрутизація”, “мобільний платіжний інструмент”, “оператор послуг платіжної інфраструктури”, “платіжна організація”, “платіжний інструмент”, “платіжний пристрій”, “процесинг”, “система розрахунків” тощо, та уточнення деяких засад функціонування платіжних систем в Україні); 3) “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг”; 4) Цивільного кодексу України; 5) Кодексу України про адміністративні правопорушення (щодо введення відповідальності за порушення порядку приймання готівки для подальшого її переказу та здійснення операцій з електронними грошима); 6) Кримінального кодексу України; 7) “Про захист прав споживачів”; 8) “Про державну податкову службу в Україні”; 9) “Про електронний цифровий підпис”.

Прийнято низку нормативно-правових актів із створення державних автоматизованих систем.

Найважливішим нормативно-правовим актом з питань міграційної політики, ухваленим у 2012 р., стала *Концепція створення єдиної інформаційно-аналітичної системи управління міграційними процесами* [6], яка визначає шляхи та етапи створення єдиної інформаційно-аналітичної системи управління міграційними процесами, застосування якої спрямоване на автоматизацію діяльності ДМС і приведення з урахуванням кращого досвіду Європейського Союзу системи державного управління міграційними процесами у відповідність із стандартами Європейського Союзу; визначення підходів до формування та створення інформаційно-аналітичної системи, яка дасть можливість автоматизувати процеси діяльності ДМС, здійснювати обмін інформацією з іншими органами державної влади з метою забезпечення реалізації ними державної політики у сфері міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших категорій мігрантів, а також сприятиме удосконаленню системи державного управління міграційними процесами відповідно до міжнародних стандартів у сфері реалізації прав людини.

Положення про автоматизовану інформаційно-аналітичну систему ресурсного забезпечення закладів охорони здоров'я державної форми власності, затверджене наказом Міністерства охорони здоров'я України від 20.11.12 р. № 933, визначає механізм функціонування автоматизованої інформаційно-аналітичної системи, створеної для забезпечення моніторингу медико-технічних ресурсів та їх технічного стану у закладах охорони здоров'я, а також виявлення потреб закладів у цих ресурсах.

Положення про інформаційно-пошукову систему “Скорпіон” Головного управління по боротьбі з організованою злочинністю МВС України, затверджене наказом Міністерства внутрішніх справ України від 24.09.12 р. № 825, визначає метою діяльності цієї системи об'єднання існуючих у Головному управлінні по боротьбі з

організованою злочинністю МВС України та управліннях по боротьбі з організованою злочинністю в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі інформаційних ресурсів у єдиний інформаційно-аналітичний комплекс із використанням сучасних інформаційних технологій, комп'ютерного та телекомунікаційного обладнання для забезпечення оперативно-службової діяльності спеціальних підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю органів внутрішніх справ України, зміцнення їх спроможності до протидії та профілактики злочинності.

Постановою Кабінету Міністрів України від 08.04.13 р. № 257 затверджений *Порядок використання у 2013 році коштів, передбачених у Державному бюджеті для здійснення заходів з легалізації комп'ютерних програм, які використовуються в органах виконавчої влади.*

Порядок використання коштів, передбачених у Державному бюджеті для створення багатофункціональної комплексної системи “Електронна митниця”, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 22.08.12 р. № 776 з метою забезпечення: розвитку системи автоматизованого аналізу і управління ризиками; переходу на новий рівень автоматизації процедур митного контролю та митного оформлення; впровадження інформаційного обміну документами, необхідними для здійснення митного контролю та митного оформлення, між митними та іншими державними органами; підвищення ефективності здійснення митними органами попереднього документального контролю в пунктах пропуску; розвитку та автоматизації системи захисту прав інтелектуальної власності, класифікації товарів і проведення досліджень (аналізу, експертизи) проб (зразків) товару; автоматизації процесу справляння митних платежів та визначення митної вартості.

Порядок використання коштів, передбачених у Державному бюджеті для здійснення заходів щодо створення єдиних регіональних оперативно-диспетчерських служб з використанням сучасних GPS-технологій, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 03.10.12 р. № 943.

На покращення міжнародного співробітництва у цій сфері спрямовано: 1) постанову Кабінету Міністрів України від 19.12.12 р. № 1210 “Про приєднання до Рішення Ради глав урядів Співдружності Незалежних Держав про Положення про Координаційну раду держав-учасниць СНД з питань інформатизації при Регіональній співдружності у галузі зв'язку від 7 жовтня 2002 року”; 2) Меморандум про взаєморозуміння між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки щодо основних напрямів та цілей програми допомоги з боку Агентства США з міжнародного розвитку визначив підтримку продовження процесу інформатизації судів в Україні.

2.2. Державна політика щодо розвитку інформаційного суспільства

У 2012 – 2013 рр. основними нормативно-правовими актами, які формували національну політику у сфері розвитку інформаційного суспільства, стали *Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні*, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15.05.13 р. № 386-р, та *Стратегія співробітництва держав-учасників СНД у побудові та розвитку інформаційного суспільства та План дій щодо її реалізації на період до 2015 року*, затверджені рішенням Ради глав урядів СНД 28 вересня 2012 р. (м. Ялта, Україна). Окрім того, органами державної влади у цій сфері було прийнято низку нормативно-правових актів. Так, постановою Кабінету Міністрів України від 28.11.12 р. № 1134 затверджена *Національна система індикаторів розвитку інформаційного суспільства*, що включає 31 індикатор.

Продовжено розвиток правової бази захисту персональних даних. Прийнято наступні закони України:

1. *“Про внесення змін до Закону України “Про захист персональних даних” [7], який уточнює механізм регулювання правових відносин, пов’язаних із захистом і обробкою персональних даних, і спрямований на захист основоположних прав і свобод людини і громадянина, зокрема права на невтручання в особисте життя, у зв’язку з обробкою персональних даних. В законі введено деякі нові терміни, зокрема – “володілець персональних даних” (замість – “володілець бази персональних даних”) і “розпорядник персональних даних” (замість – “розпорядник бази персональних даних”), “згода суб’єкта персональних даних”, “обробка персональних даних”, “картотека”, “одержувач”.*

2. *“Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення системи захисту персональних даних” [8], вносить зміни до механізму системи захисту персональних даних, зокрема до Кодексу України про адміністративні правопорушення та законів України: “Про захист персональних даних” та “Про ратифікацію Конвенції про захист осіб у зв’язку з автоматизованою обробкою персональних даних та Додаткового протоколу до Конвенції про захист осіб у зв’язку з автоматизованою обробкою персональних даних стосовно органів нагляду та транскордонних потоків даних”. Даним Законом Уповноважений Верховної Ради України з прав людини наділяється статусом уповноваженого органу у сфері захисту персональних даних, з наданням відповідних повноважень.*

Модернізовано також підзаконну законодавчу базу регулювання відносин у цій сфері. Наказом Міністерства юстиції України від 22.07.13 р. № 1466/5 [9] внесено зміни до деяких наказів Міністерства юстиції України щодо удосконалення правового регулювання у сфері захисту персональних даних, зокрема – Типового порядку обробки персональних даних у базах персональних даних, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 30.12.11 р. № 3659/5, а також до наказу Міністерства юстиції України від 08.07.11 р. № 1824/5 “Про затвердження форм заяв про реєстрацію бази персональних даних та про внесення змін до відомостей Державного реєстру баз персональних даних і порядку їх подання”.

Порядок обробки персональних даних у базі персональних даних Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики, затверджений постановою Національної комісії, що здійснює регулювання у сфері енергетики, від 17.01.13 р. № 20.

Порядок обробки персональних даних у сфері забезпечення функціонування системи гарантування вкладів фізичних осіб затверджений Рішенням Виконавчої дирекції Фонду гарантування вкладів фізичних осіб від 12.07.12 р. № 9.

Вживалися заходи з модернізації окремих сфер діяльності: освіти, науки, культури, охорони здоров’я, інформаційної безпеки та активізації участі громадян у формуванні та реалізації управління державою.

Так, розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.03.13 р. № 168-р з метою забезпечення стабільно високого рівня усвідомленої підтримки населенням України євроінтеграційного курсу як одного з пріоритетів внутрішньої та зовнішньої політики нашої держави, реформ, які проводяться та проводитимуться владою з метою підготовки України до майбутнього членства в ЄС, пропонується, зокрема, орієнтуватися на використання сучасних методів донесення інформації (Інтернет-конференції, чати, ток-шоу, телевікторини, електронні видання, брендинг), у тому числі з використанням новітніх технологій, Схвалено *Концепцію реалізації державної політики у сфері інформування та налагодження комунікації з громадськістю з актуальних питань європейської інтеграції України на період до 2017 року.*

Пріоритетом економічного розвитку України визначено стимулювання розвитку індустрії програмної продукції, випуск високотехнологічної продукції.

Закон України “Про державну підтримку розвитку індустрії програмної продукції” [10], спрямований на формування сприятливих умов розвитку індустрії програмної продукції України для створення високопродуктивних робочих місць, залучення інвестицій, збільшення обсягів випуску високотехнологічної продукції, стимулювання наукомісткого експорту та імпортозаміщення, реалізацію науково-технічного потенціалу України. Законом визначено, що державна підтримка розвитку індустрії програмної продукції спрямована на: 1) удосконалення способів забезпечення розвитку індустрії програмної продукції в Україні; 2) стимулювання розвитку системи управління в індустрії програмної продукції, у тому числі на поліпшення управління якістю продукції на основі стандартизації; 3) формування ефективного механізму взаємодії юридичних та фізичних осіб, зайнятих у сферах фундаментальної і прикладної науки, виробничому та інших секторах економіки, з учасниками індустрії програмної продукції; 4) стимулювання переходу до моделі інноваційного розвитку індустрії програмної продукції; 5) удосконалення податкового, митного, валютного, трудового та пенсійного законодавства в частині, що регулює діяльність індустрії програмної продукції; 6) збільшення кількості високопродуктивних робочих місць в індустрії програмної продукції; 7) підвищення конкурентоспроможності учасників індустрії програмної продукції на зовнішніх ринках; 8) створення сприятливих умов для залучення вітчизняних та іноземних інвестицій для розвитку індустрії програмної продукції; 9) сприяння здійсненню фундаментальних та прикладних наукових досліджень у сфері інформаційних технологій; 10) активізацію міжнародного співробітництва та покращення іміджу України на міжнародному ринку як країни, що має розвинену і висококонкурентну індустрію програмної продукції; 11) сприяння пріоритетному запровадженню комп’ютерних програм, створених учасниками індустрії програмної продукції України, на державних підприємствах, в наукових установах, органах державної влади та органах місцевого самоврядування, у тому числі з метою зниження витрат замовників; 12) сприяння запровадженню комп’ютерних програм, створених учасниками індустрії програмної продукції України, у тому числі з метою зниження витрат вітчизняних товаровиробників.

Закон України “Про внесення змін до розділу XX “Перехідні положення” Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування суб’єктів індустрії програмної продукції” від 05.07.12 р. № 5091-VI встановлює правовий механізм оподаткування суб’єктів індустрії програмної продукції на період з 1 січня 2013 р. до 1 січня 2023 р.

Закон України “Про внесення змін до Закону України “Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій” від 02.10.12 р. № 5407-VI [11] – нова редакція Закону України “Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій”, що визначає правові, економічні, організаційні та фінансові засади державного регулювання діяльності у сфері трансферу технологій і спрямований на забезпечення ефективного використання науково-технічного та інтелектуального потенціалу України, технологічності виробництва продукції, охорони майнових прав на вітчизняні технології та/або їх складові на території держав, де планується або здійснюється їх використання, розширення міжнародного науково-технічного співробітництва у цій сфері, зокрема – регулювання діяльності з обігу комп’ютерних програм та інформаційно-комунікаційних технологій.

Державна програма активізації розвитку економіки на 2013 – 2014 роки, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 27.02.13 р. № 187 серед стимулюючих заходів передбачає: “удосконалення законодавства щодо стимулювання розвитку вітчизняної ІТ-індустрії, зокрема оподаткування суб’єктів індустрії програмної продукції”, що забезпечить “створення вітчизняної імпортозамінної програмної продукції або збільшення обсягу експорту не менше ніж на 3 млрд. гривень; збільшення обсягу

надходжень із сплати єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування протягом першого року на 120 млн. гривень, наступних п’яти років – на 4274 млн. гривень; пришвидшення темпів розвитку індустрії програмної продукції до 40-45 відсотків на рік; збільшення щороку кількості робочих місць на 35-40 відсотків (більше ніж 20 тис. на рік)”.

З метою стимулювання розвитку високих технологій з пріоритетних галузевих спеціалізацій (інформаційні та комунікаційні технології, біотехнології та фармацевтика, енергозбереження та енергоефективність, нанотехнології, аерокосмічна індустрія, мікроелектроніка) прийнята постанова Кабінету Міністрів України “Деякі питання підготовки до реалізації національного проекту “Технополіс” від 31.10.12 р. № 1014 – створення інфраструктури інноваційного розвитку та високих технологій і їх складових.

2.3. Державна політика щодо розвитку електронного урядування

Державна політика щодо розвитку електронного урядування у 2012 – 2013 рр. у першу чергу була спрямована на подальше реформування системи державного управління, перехід до моделі держави, орієнтованої на обслуговування потреб громадян шляхом запровадження правового регулювання: 1) сучасних систем електронної взаємодії; 2) надання адміністративних послуг в електронній формі; 3) електронного документа та електронного підпису; 4) формування та використання державних електронних ресурсів тощо.

2.3.1. Правове регулювання електронної взаємодії

У Посланні Президента України зазначається, що “Суттєві зрушення спостерігаються і в упровадженні сучасних форм ведення електронного документообігу. Майже всі відомства до кінця 2012 р. вже були підключені до системи електронної взаємодії, також було створено технологічні умови для роботи держчиновників із листами, електронними документами, постановами та розпорядженнями КМУ, які не містять інформації з обмеженим доступом” [1, с. 216].

Концепція створення та функціонування інформаційної системи електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів [12], затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 05.09.12 р. № 634-р, визначила в якості проблеми, яка потребує розв’язання, – те, що єдина інфраструктура міжвідомчої інформаційної взаємодії державних органів та суб’єктів господарювання із застосуванням інформаційних технологій не створена, при цьому Єдиний веб-портал органів виконавчої влади, який повинен бути основою інтегрованої системи “Електронний Уряд”, виконує переважно презентаційну та інформаційну функції. Головною причиною такого стану справ є невизначеність правових засад та організаційно-технічних рішень щодо забезпечення впровадження електронного урядування, відсутність єдиного підходу до застосування інструментів і механізмів організації та координації діяльності державних органів у сфері інформатизації. Визначено, що впровадження інформаційних технологій, рівень якого є незначним, у більшості випадків не має системного характеру. Державними органами проводиться робота з опрацювання документів переважно у паперовому вигляді, що значно ускладнює оперативне вжиття заходів для вирішення проблемних питань, своєчасне надання адміністративних послуг та довідкової інформації з питань діяльності державних органів. Основними причинами виникнення проблеми є: 1) використання державними органами подібної інформації, що міститься в різних базах даних і не пов’язана між собою; 2) відсутність ідентифікаторів, які пов’язують інформаційні об’єкти в різних базах даних; 3) використання електронних інформаційних систем та баз

даних державних органів, взаємодія яких з ресурсами інших державних органів не була передбачена під час їх проектування; 4) відсутність системи електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів, впровадження та функціонування якої забезпечує створення, використання, обмін та збереження інформації, що належить державі, відповідно до запитів і повноважень державних органів.

Метою концепції визначено формування підходів до створення, впровадження та функціонування системи електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів, що забезпечує передачу необхідних даних за запитами в автоматичному режимі, оновлення первинних даних у разі їх зміни, пошук та узагальнення необхідної інформації під час взаємодії державних органів. Основним завданням створення системи електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів визначено забезпечення: 1) автоматизованої інформаційної взаємодії електронних інформаційних систем та баз даних державних органів, у тому числі прямого автоматичного обміну інформацією та взаємоузгодження логічно пов'язаних та інформаційно залежних реєстрів; 2) автоматизованої міжвідомчої електронної взаємодії державних органів у процесі роботи, що проводиться із фізичними та юридичними особами з використанням єдиної, достовірної та несуперечливої інформації, що розміщена в електронних інформаційних системах та базах даних державних органів; 3) електронного обслуговування фізичних та юридичних осіб за принципом “єдиного вікна” із застосуванням електронного цифрового підпису; 4) безпеки інформації відповідно до вимог законодавства про захист інформації та персональних даних.

Прийнято *План заходів щодо реалізації Концепції створення та функціонування інформаційної системи електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів* (розпорядження Кабінету Міністрів України від 11.07.13 р. № 517-р.).

Положення про систему електронної взаємодії органів виконавчої влади, затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 18.07.12 р. № 670, визначає загальні засади створення, впровадження та забезпечення функціонування системи електронної взаємодії органів виконавчої влади. Система призначена для автоматизації процесів створення, відправлення, передавання, одержання, оброблення, використання, зберігання, знищення електронних документів та копій паперових документів в електронному вигляді з використанням електронного цифрового підпису, які не містять інформацію з обмеженим доступом, та контролю за виконанням актів, протокольних рішень Кабінету Міністрів України та інших документів. До складу системи входять програмно-технічні комплекси (основний та резервний) та інші технічні засоби, що забезпечують створення, відправлення, передавання, одержання, обробка, використання, контроль за виконанням і зберіганням електронних документів, технологічне об'єднання функціонально пов'язаних складових системи, у тому числі систем автоматизації діловодства, що належать органам виконавчої влади, та комплексна система захисту інформації. Користувачами системи є відповідальні посадові особи Секретаріату Кабінету Міністрів України, міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих органів виконавчої влади.

Порядок інформаційної взаємодії між кадастрами та інформаційними системами, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 03.06.13 р. № 483, визначає механізм обміну інформацією між кадастрами та інформаційними системами і перелік відомостей, обмін якими може здійснюватись у процесі такої взаємодії, та спрямований на: 1) формування єдиної картографічної основи для геоінформаційних систем; 2) забезпечення взаємного поповнення даними інформаційних систем; 3) забезпечення обов'язковості передачі геопросторових даних

до Державного земельного кадастру у випадках, передбачених законодавством; 4) забезпечення об'єктивності, достовірності та повноти відомостей у Державному земельному кадастрі; 5) визначення переліку відомостей, обмін якими може здійснюватись у процесі взаємодії між інформаційними системами; 6) запобігання дублюванню робіт з наповнення інформаційних систем; 7) уніфікацію інформаційних систем; 8) забезпечення геопросторовими даними органів державної влади, органів місцевого самоврядування, юридичних і фізичних осіб.

Прийнято низку відомчих нормативно-правових актів, що регулюють питання електронної взаємодії.

Порядок роботи з електронними документами через систему електронної взаємодії органів виконавчої влади з використанням електронного цифрового підпису, затверджений наказом Міністерства юстиції України від 01.11.12 р. № 1600/5, встановлює загальні правила створення, відправлення, передавання, одержання, оброблення, використання та зберігання електронних документів та електронних копій паперових документів, на які накладено електронний цифровий підпис, які не містять інформацію з обмеженим доступом, Секретаріатом Кабінету Міністрів України, міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими органами виконавчої влади через систему електронної взаємодії органів виконавчої влади.

Порядок передачі даних про юридичних осіб, зареєстрованих (легалізованих) відповідно до частини четвертої статті 3 Закону України “Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців”, затверджений наказом Міністерства юстиції України від 01.07.13 р. № 1302/5, установлює механізм, форми та строки передачі даних, необхідних для державної реєстрації юридичних осіб та їх структурних підрозділів, зареєстрованих (легалізованих) відповідно до частини четвертої статті 3 Закону України “Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців” крім громадських об'єднань, від Державної реєстраційної служби України, структурних підрозділів головних управлінь юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, в областях, містах Києві та Севастополі, районних, районних у містах, міських (міст обласного значення), міськрайонних, міжрайонних управлінь юстиції, що забезпечують реалізацію повноважень з питань реєстрації (легалізації) об'єднань громадян, інших громадських формувань, статутів, до державного реєстратора юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців.

Наказом Міністерства юстиції України, Міністерства аграрної політики та продовольства України від 03.12.12 р. № 1779/5/748 затверджено деякі *питання забезпечення інформаційної взаємодії органу, що здійснює ведення Державного земельного кадастру, та органу державної реєстрації прав*, зокрема – Регламент надання інформації про зареєстровані земельні ділянки органу державної реєстрації прав та про зареєстровані права на земельні ділянки органу, що здійснює ведення Державного земельного кадастру, що визначає порядок та процедуру інформаційної взаємодії при наданні Укрдержреєстром інформації про зареєстровані речові права на земельні ділянки Держземагентству України та наданні Держземагентством України до Укрдержреєстру інформації про зареєстровані земельні ділянки, форми журналів обліку переданих та отриманих інформаційних файлів та Регламент надання на запити державного реєстратора прав на нерухоме майно інформації про земельні ділянки, який визначає порядок та процедуру надання Держземагентством України до Укрдержреєстру інформації про земельні ділянки на запити державного реєстратора прав на нерухоме майно, форми журналів обліку переданих та отриманих інформаційних файлів.

Порядок електронної взаємодії суб'єктів первинного фінансового моніторингу та Державної служби фінансового моніторингу України, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 01.04.13 р. № 436, визначає механізми взаємодії між суб'єктами первинного фінансового моніторингу та Державною службою фінансового моніторингу України, а також вимоги та формати повідомлень електронного обміну щодо фінансового моніторингу.

Рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку “Про внесення змін до Положення про подання адміністративних даних та інформації у вигляді електронних документів до Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку” від 19.03.13 р. № 367 щодо використання електронного цифрового підпису.

Нова редакція *Порядку надання послуг конфіденційного зв'язку органам державної влади та органам місцевого самоврядування, державним підприємствам, установам та організаціям*, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 29.04.13 р. № 328, визначає механізм та умови надання операторами телекомунікацій послуг конфіденційного зв'язку органам державної влади та органам місцевого самоврядування, державним підприємствам, установам, організаціям у Національній системі конфіденційного зв'язку.

2.3.2. Правове регулювання надання адміністративних послуг в електронній формі

У Посланні Президента України зазначалося, що “Одним із головних завдань модернізації державного управління в Україні є вдосконалення системи надання адміністративних послуг населенню. Створення ефективної системи надання фізичним і юридичним особам адміністративних послуг є головним напрямом реалізації в Україні принципу “сервісної” держави – держави для громадян. Втілення в життя ідеї “сервісної” держави насамперед вимагає кардинального перегляду відносин між управлінським апаратом і громадянином. Пріоритетом для державного службовця мають стати інтереси й потреби пересічного громадянина” [1, с. 215].

Базовим документом, що регулює діяльність у сфері надання адміністративних послуг є Закон України “Про адміністративні послуги” [13], який визначає правові засади реалізації прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб у сфері надання адміністративних послуг.

На виконання зазначеного закону України органами державної влади розпочато формування законодавчої бази з надання адміністративних послуг, зокрема – в електронній формі.

Порядок ведення Реєстру адміністративних послуг [14], затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 30.01.13 р. № 57, визначає механізм ведення Реєстру адміністративних послуг як єдиної інформаційної комп'ютерної бази даних про адміністративні послуги, що надаються відповідно до закону суб'єктами надання адміністративних послуг. До Реєстру вносяться відомості про: 1) суб'єкта надання адміністративної послуги; 2) назву адміністративної послуги; 3) розмір плати (адміністративний збір) за надання адміністративної послуги (у разі її надання на платній основі); 4) результат надання адміністративної послуги; 5) правові підстави для надання адміністративної послуги та встановлення розміру плати за її надання.

Порядок ведення Єдиного державного порталу адміністративних послуг [15], затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 03.01.13 р. № 13, встановлює механізм ведення Єдиного державного порталу адміністративних послуг, що ведеться з метою забезпечення доступу суб'єктів звернення до інформації про адміністративні послуги з використанням Інтернету і є офіційним джерелом інформації про надання

адміністративних послуг. Визначається зміст інформаційної взаємодії суб'єктів надання адміністративних послуг. Портал забезпечує: 1) доступ суб'єктів звернення до інформації про адміністративні послуги, суб'єктів надання адміністративних послуг та центри надання адміністративних послуг; 2) доступність для завантаження і заповнення в електронній формі заяв та інших документів, необхідних для отримання адміністративних послуг; 3) можливість подання суб'єктами звернення заяв за допомогою засобів телекомунікаційного зв'язку; 4) можливість отримання суб'єктами звернення інформації про хід розгляду їх заяв; 5) можливість отримання суб'єктами звернення за допомогою засобів телекомунікаційного зв'язку результатів надання адміністративних послуг; б) можливість здійснення суб'єктами звернення оплати за надання адміністративної послуги дистанційно, в електронній формі. На порталі розміщуються: 1) інформація про суб'єктів надання адміністративних послуг та центри надання адміністративних послуг; 2) Реєстр адміністративних послуг; 3) реквізити нормативно-правових актів з питань надання адміністративних послуг; 4) електронні форми заяв та інших документів, необхідних для отримання адміністративних послуг; 5) адреси електронної пошти суб'єктів надання адміністративних послуг для подання суб'єктами звернення заяв щодо надання адміністративних послуг за допомогою засобів телекомунікаційного зв'язку.

Вимоги до підготовки технологічної картки адміністративної послуги [16], затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 30.01.13 р. № 44, якими визначено, що технологічна картка адміністративної послуги, які містять інформацію про порядок надання адміністративної послуги суб'єктом надання такої послуги, затверджується зазначеним суб'єктом для кожної адміністративної послуги, яку він надає. У технологічній картці зазначаються: 1) етапи опрацювання звернення про надання адміністративної послуги; 2) відповідальна посадова особа суб'єкта надання адміністративної послуги; 3) структурні підрозділи суб'єкта надання адміністративної послуги, відповідальні за етапи (дію, рішення); 4) строки виконання етапів (дії, рішення).

Примірне положення про центр надання адміністративних послуг [17], затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 20.02.13 р. № 118, уточнює правовий статус центру надання адміністративних послуг та адміністраторів центрів.

Типовий порядок проведення конкурсу для надання супутніх послуг, пов'язаних з наданням адміністративних послуг, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 29.05.13 р. № 379, визначає загальну процедуру проведення конкурсу для надання супутніх послуг у приміщеннях, у яких розміщуються центри надання адміністративних послуг, та інших приміщеннях, у яких надаються адміністративні послуги.

Порядок та умови надання у 2013 році субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на фінансування заходів з реформування системи надання адміністративних послуг [18], затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 27.03.13 р. № 204, спрямовані на здійснення заходів з реформування системи надання адміністративних послуг шляхом забезпечення функціонування у м. Вінниці, Кіровограді, Києві, Луганську, Львові, Полтаві, Харкові та Хмельницькому центрів надання адміністративних послуг.

Порядок використання у 2013 році коштів державного бюджету, передбачених на утворення центрів надання адміністративних послуг [19], затверджений наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 21.06.13 р. № 256, визначає механізм використання у 2013 році коштів державного бюджету (50000 тис. грн.), передбачених на утворення 676 центрів надання адміністративних послуг.

Концепція створення електронного сервісу “Електронний кабінет платника податків” [20] схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 05.12.12 р. № 1007-р з метою розширення переліку послуг, що надаються органами державної податкової служби платникам податків з використанням електронного сервісу, поліпшення якості обслуговування платників податків, забезпечення достовірності інформації, що подається платниками податків до органів державної податкової служби, підвищення рівня прозорості та відкритості діяльності органів державної податкової служби. Електронний сервіс створюється з метою надання платникам податків можливості працювати з органами державної податкової служби у режимі реального часу з використанням електронного цифрового підпису на безоплатній основі. Робота з електронним сервісом здійснюється з персонального комп’ютера платника податків, підключеного до Інтернету, шляхом автентифікації з використанням електронного цифрового підпису та авторизації такого платника.

Порядок надання органами Пенсійного фонду України послуг в електронному вигляді, затверджений постановою правління Пенсійного фонду України від 07.09.12 р. № 16-1, визначає механізм надання територіальними органами Пенсійного фонду України послуг в електронному вигляді, заснований на технологіях віддаленого доступу (веб-технологіях) та автоматизованої передачі і обробки інформації.

Передбачено, що надаються такі електронні послуги:

1. Реєстрація користувачів на веб-порталі.
2. Доступ до розміщеної на веб-порталі інформації:

а) для громадян та застрахованих осіб: 1) про порядок реєстрації громадян у базі даних веб-порталу; 2) про права, обов’язки та відповідальність одержувачів пенсійних та інших виплат, що здійснюються Пенсійним фондом України; 3) про порядок одержання та використання пенсійного посвідчення; 4) про умови, порядок призначення, перерахунку та виплати пенсій тощо; 5) зразки заяв, скарг, запитів на інформацію, інших документів, необхідних для призначення та перерахунку пенсій, переведення з одного виду пенсії на інший, зміни способу виплати пенсій, виплати допомоги на поховання тощо, включаючи можливість роздрукування або заповнення таких документів в електронному вигляді; 6) про права, обов’язки та відповідальність застрахованих осіб; 7) про порядок одержання та використання свідоцтва про загальнообов’язкове державне соціальне страхування; 8) про порядок організації прийому громадян у територіальних органах Пенсійного фонду України, у тому числі за принципом “єдиного вікна”;

б) для страхувальників, у тому числі фізичних осіб-підприємців та осіб, які забезпечують себе роботою самостійно: 1) про порядок реєстрації в базі даних веб-порталу; 2) про взяття на облік страхувальників у територіальних органах Пенсійного фонду України, їх права та обов’язки; 3) про умови нарахування та сплати єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування та інших обов’язкових платежів; 4) про умови та порядок складення і подання звітності; 5) про порядок проведення територіальними органами Пенсійного фонду України перевірок, а також досудового оскарження рішень територіальних органів Пенсійного фонду України; 6) про іншу інформацію, пов’язану з регулюванням правових і фінансових відносин між територіальними органами Пенсійного фонду України, страхувальниками, у тому числі фізичними особами-підприємцями та особами, які забезпечують себе роботою самостійно; 7) зразки бланків, заяв, інших документів, необхідних для взяття на облік (зняття з обліку), складення та подання звітності, призначення та перерахунку пенсій тощо, включаючи можливість роздрукування або зчитування таких документів в електронному вигляді.

3. Доступ для громадян, застрахованих осіб та страхувальників, у тому числі фізичних осіб-підприємців та осіб, які забезпечують себе роботою самостійно, до інформації про стан відомостей про застраховану особу, пенсійних виплат, обробки звіту, поданого в електронному вигляді, стан взаєморозрахунків за зобов'язаннями платника (за умови підтвердження автентичності особи, що одержує доступ, шляхом реєстрації особи в базі даних веб-порталу).

4. Взаємодія громадян, застрахованих осіб та страхувальників, у тому числі фізичних осіб-підприємців та осіб, які забезпечують себе роботою самостійно, з територіальними органами Пенсійного фонду України з питань: 1) заповнення бланків заяви, скарги, запитів у електронному вигляді; 2) стану розгляду заяв, скарг, запитів, поданих в електронному вигляді; 3) подання запитів для підготовки в паперовому вигляді довідок, інших документів, які заявник одержує під час особистого звернення до територіальних органів Пенсійного фонду України; 4) попереднього запису на прийом у територіальному органі Пенсійного фонду України.

5. Одержання іншої необхідної довідкової інформації (місцезнаходження, телефони територіальних органів Пенсійного фонду України, новини тощо).

У Посланні Президента України зазначалося, що *“Пріоритетом подальшого реформування системи адміністративних послуг має стати запровадження механізму надання адміністративних послуг в електронній формі. Це створить для громадян можливість одержувати якісні послуги в будь-який час, максимально швидко і в зручний для них спосіб. Належне урядування на нинішньому етапі розвитку державного управління та сучасних інформаційних технологій неможливе без ефективних і дієвих інструментів електронного урядування, що не лише автоматизують класичні державні послуги, а й суттєво трансформують саму систему державного управління, сприяють посиленню його прозорості, зменшують потенційний корупційний складник”* [1, с. 216].

2.3.3. Правове регулювання електронного документа та електронного підпису

Постановою Кабінету Міністрів України від 27.05.13 р. № 371 внесено зміни до *Порядку засвідчення наявності електронного документа (електронних даних) на певний момент часу щодо послуг фіксування часу.*

Концепція реформування законодавства у сфері використання інфраструктури відкритих ключів та надання електронних довірчих послуг [21], затверджена наказом Міністерства юстиції України від 10.04.13 р. № 668/5, визначає сучасний стан системи електронного цифрового підпису в Україні, цілі, пріоритетні завдання та стратегічні напрями її розвитку, окреслює механізми реалізації концепції та очікувані результати. Реалізація концепції забезпечить: 1) визнання юридичної значимості отриманих кваліфікованих електронних довірчих послуг та забезпечення належної довіри фізичних та юридичних осіб до таких послуг, і, як наслідок, їх активне впровадження та використання; 2) використання всіх можливостей інфраструктури відкритих ключів, її стандартизацію та розбудову електронних довірчих послуг для здійснення ефективного електронного урядування, у тому числі надання адміністративних послуг в електронному вигляді, запровадження електронного нотаріату, масове використання електронного документообігу, подальший інтенсивний розвиток електронного судочинства, електронних закупівель, електронного архіву тощо; 3) визнання в Україні іноземних кваліфікованих сертифікатів відкритих ключів та кваліфікованого електронного підпису, що забезпечить активний розвиток транскордонного співробітництва та інтеграцію України у світовий електронний інформаційний простір.

Регламент роботи центрального засвідчувального органу, затверджений наказом Міністерства юстиції України від 29.01.13 р. № 183/5, визначає організаційно-методологічні та технологічні умови діяльності центрального засвідчувального органу під час обслуговування посилених сертифікатів відкритих ключів засвідчувальних центрів органів виконавчої влади або інших державних органів, центрів сертифікації ключів, акредитованих центрів сертифікації ключів, реєстрації, акредитації засвідчувальних центрів та центрів сертифікації ключів.

Вимоги до форматів, структури та протоколів, що реалізуються у надійних засобах електронного цифрового підпису, затверджені наказом Міністерства юстиції України, Адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України від 20.08.12 р. № 1236/5/453 та включають: 1. Вимоги до формату посиленого сертифіката відкритого ключа; 2. Вимоги до структури об'єктних ідентифікаторів для криптоалгоритмів, що є державними стандартами; 3. Вимоги до формату списку відкликаних сертифікатів; 4. Вимоги до формату підписаних даних; 5. Вимоги до протоколу фіксування часу; 6. Вимоги до протоколу визначення статусу сертифіката.

2.3.4. Правове регулювання формування та використання державних електронних ресурсів

Завданням формування та використання державних електронних ресурсів у 2012 – 2013 рр. приділялася значна увага з боку органів державної влади. Достатньо потужно розвивалася у цей час система законодавчого забезпечення цих процесів.

Особлива увага приділялася правовому забезпеченню діяльності із створення державних інформаційних ресурсів у вигляді кадастрів, реєстрів, баз даних тощо. Так, прийнято низку нормативно-правових актів з формування:

Єдиного державного демографічного реєстру – 1) Закон України “Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус” від 20.11.12 р. № 5492-VI; 2) Постанова Кабінету Міністрів України “Деякі питання виконання Закону України “Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус” від 13.03.13 р. № 185 (дію постанови зупинено на підставі постанови Кабінету Міністрів України від 12.06.13 р. № 415);

Державного земельного кадастру: 1) Закон України “Про Державний земельний кадастр” від 07.07.11 р. № 3613-VI; 2) Порядок ведення Державного земельного кадастру, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 17.10.12 р. № 1051; 3) Порядок інформаційної взаємодії між кадастрами та інформаційними системами, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 03.06.13 р. № 483 (визначає механізм обміну інформацією між кадастрами та інформаційними системами і перелік відомостей, обмін якими може здійснюватись у процесі такої взаємодії, та спрямований на: формування єдиної картографічної основи для геоінформаційних систем; забезпечення взаємного поповнення даними інформаційних систем; забезпечення обов'язковості передачі геопросторових даних до Державного земельного кадастру у випадках, передбачених законодавством; забезпечення об'єктивності, достовірності та повноти відомостей у Державному земельному кадастрі; визначення переліку відомостей, обмін якими може здійснюватись у процесі взаємодії між інформаційними системами; запобігання дублюванню робіт з інформаційного наповнення інформаційних систем; уніфікацію інформаційних систем; забезпечення актуальними геопросторовими даними органів державної влади, органів місцевого самоврядування, юридичних і фізичних осіб); 4) постанову Кабінету Міністрів України “Про інформаційну взаємодію

органу, що здійснює ведення Державного земельного кадастру, та органу державної реєстрації прав” від 22.02.12 р. № 118, що затверджує: Порядок надання інформації про зареєстровані земельні ділянки органу державної реєстрації прав та про зареєстровані речові права на земельні ділянки органу, що здійснює ведення Державного земельного кадастру; Порядок надання органом, що здійснює ведення Державного земельного кадастру, органу державної реєстрації прав доступу до перегляду кадастрових карт (планів); 5) Порядок адміністрування Державного земельного кадастру, затверджений наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 27.12.12 р. № 836 (визначає зміст та загальні вимоги до адміністрування Державного земельного кадастру – здійснення заходів щодо створення та супроводження програмного забезпечення Державного земельного кадастру; технічне й технологічне забезпечення Державного земельного кадастру; збереження та захист відомостей Державного земельного кадастру); 6) Вимоги до технічного і технологічного забезпечення виконавців (розробників) робіт із землеустрою, затверджені наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 11.04.13 р. № 255; 7) наказ Міністерства юстиції України, Міністерства аграрної політики та продовольства України “Про деякі питання забезпечення інформаційної взаємодії органу, що здійснює ведення Державного земельного кадастру, та органу державної реєстрації прав” від 03.12.12 р. № 1779/5/748 (визначає порядок та процедуру інформаційної взаємодії при наданні Укрдержреєстром інформації про зареєстровані речові права на земельні ділянки Держземагентству України та наданні Держземагентством України до Укрдержреєстру інформації про зареєстровані земельні ділянки, форми журналів обліку переданих та отриманих інформаційних файлів); 8) Порядок проведення інвентаризації земель, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23.05.12 р. № 513, що установлює вимоги до проведення інвентаризації земель під час здійснення землеустрою та складення за її результатами технічної документації із землеустрою щодо проведення інвентаризації земель, яка проводиться з метою: забезпечення ведення Державного земельного кадастру, здійснення контролю за використанням і охороною земель; визначення якісного стану земельних ділянок, їх меж, розміру, складу угідь; узгодження даних, отриманих у результаті проведення інвентаризації земель, з інформацією, що міститься у документах, які посвідчують право на земельну ділянку, та у Державному земельному кадастрі; прийняття за результатами інвентаризації земель Кабінетом Міністрів України, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими держадміністраціями та органами місцевого самоврядування відповідних рішень; здійснення землеустрою тощо;

Центрального депозитарію цінних паперів – Положення про провадження депозитарної діяльності, затверджене Рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 23.04.13 р. № 735);

єдиних державних реєстрів: 1) інститутів спільного інвестування (Положення про реєстрацію регламенту інститутів спільного інвестування та ведення Єдиного державного реєстру інститутів спільного інвестування, затверджене рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 18.06.13 р. № 1047); 2) виробників спирту етилового, коньячного і плодового, спирту етилового ректифікованого виноградного, спирту етилового ректифікованого плодового, спирту-сирцю виноградного, спирту-сирцю плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів (Інструкція з ведення Єдиного державного реєстру виробників спирту етилового, коньячного і плодового, спирту етилового ректифікованого виноградного, спирту етилового ректифікованого плодового, спирту-сирцю виноградного, спирту-

сирцю плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.12 р. № 1246); 3) тварин (Положення про Єдиний державний реєстр тварин, затверджене наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 25.09.12 р. № 578);

державних реєстрів: 1) інвестиційних проектів та проектних (інвестиційних) пропозицій (Порядок ведення Державного реєстру інвестиційних проектів та проектних (інвестиційних) пропозицій, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 18.07.12 р. № 650); 2) технологій (Порядок реєстрації технологій та їх складових, що створені чи придбані за бюджетні кошти або створені чи придбані підприємствами державної форми власності, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 03.07.13 р. № 472); 3) виробників насіння і садивного матеріалу (Положення про Державний реєстр виробників насіння і садивного матеріалу затверджено наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 20.02.13 р. № 115); 4) сертифікованих інженерів-землевпорядників (Форми документів, необхідних для видачі Держземагентством України кваліфікаційних сертифікатів інженерів-землевпорядників та включення інформації про них до Державного реєстру сертифікованих інженерів-землевпорядників затверджено наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 28.11.12 р. № 738); 5) фізичних осіб-платників податків (Положення про реєстрацію фізичних осіб у Державному реєстрі фізичних осіб-платників податків, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 06.11.12 р. № 1147); 6) речових прав на нерухоме майно (Закон України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв’язку із запровадженням державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень” від 04.07.13 р. № 402-VII); 7) оцінювачів та суб’єктів оціночної діяльності (Порядок ведення Державного реєстру оцінювачів та суб’єктів оціночної діяльності, затверджений наказом Фонду державного майна України від 10.06.13 р. № 796); 8) нерухомих пам’яток України (Порядок обліку об’єктів культурної спадщини, затверджений наказом Міністерства культури України від 11.03.13 р. № 158); 9) медичної техніки та виробів медичного призначення (Порядок ведення Державного реєстру медичної техніки та виробів медичного призначення, затверджений наказом Міністерства охорони здоров’я України від 16.07.12 р. № 533); 10) селекційних досягнень у тваринництві (Положення про Державний реєстр селекційних досягнень у тваринництві, затверджене наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 02.07.12 р. № 385);

єдиних реєстрів: 1) арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів) України (Порядок формування і ведення Єдиного реєстру арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів) України, затверджений наказом Міністерства юстиції України від 26.03.13 р. № 541/5); 2) для ведення автоматизованого обліку тракторів, самохідних шасі, самохідних сільськогосподарських, дорожньо-будівельних і меліоративних машин, техніки, інших механізмів (Положення про Єдиний реєстр для ведення автоматизованого обліку тракторів, самохідних шасі, самохідних сільськогосподарських, дорожньо-будівельних і меліоративних машин, сільськогосподарської техніки, інших механізмів затверджено наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 22.01.13 р. № 29); 3) виданих ліцензій на провадження діяльності у сфері використання ядерної енергії (Порядок формування, ведення Єдиного реєстру виданих ліцензій на провадження діяльності у сфері використання ядерної енергії, затверджений наказом Державної інспекції ядерного регулювання України від 14.06.13 р. № 64-од); 4) електронний реєстр автобусних маршрутів (Порядок формування, затвердження та ведення реєстру

міжнародних, міжміських та приміських автобусних маршрутів загального користування, затверджений наказом Міністерства інфраструктури України від 20.05.13 р. № 305); 5) проектів, що реалізуються в Україні з використанням ресурсів міжнародних фінансових організацій та міжнародної технічної допомоги (Порядок ведення єдиного реєстру проектів, що реалізуються в Україні з використанням ресурсів міжнародних фінансових організацій та міжнародної технічної допомоги затверджений наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 03.12.12 р. № 1378); б) підприємств, щодо яких порушено провадження у справі про банкрутство (Положення про Єдиний реєстр підприємств, щодо яких порушено провадження у справі про банкрутство, затверджене наказом Міністерства юстиції України від 15.09.11 р. № 3018/5 (в редакції наказу Міністерства юстиції України від 18.01.13 р. № 31/5));

реєстрів: 1) громадських об'єднань (Порядок ведення Реєстру громадських об'єднань та обміну відомостями між зазначеним Реєстром і Єдиним державним реєстром юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 19.12.12 р. № 1212); 2) символіки громадських об'єднань (Порядок реєстрації символіки громадського об'єднання, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 19.12.12 р. № 1209); 3) сертифікатів якості зерна та продуктів його переробки (Порядок ведення Реєстру сертифікатів якості зерна та продуктів його переробки, затверджений наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 11.06.13 р. № 362); 4) сертифікатів відповідності послуг із зберігання зерна та продуктів його переробки (Порядок ведення Реєстру сертифікатів відповідності послуг із зберігання зерна та продуктів його переробки та надання відомостей з нього, затверджений наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 11.06.13 р. № 361); 5) сертифікатів на насіння та/або садивний матеріал (Порядок ведення Реєстру сертифікатів на насіння та/або садивний матеріал затверджений наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 26.03.13 р. № 222); 6) великих платників податків (Порядок формування Реєстру великих платників податків та Зміни до Порядку обліку платників податків і зборів затверджено наказом Міністерства фінансів України від 11.09.12 р. № 986); 7) неприбуткових установ та організацій (Положення про Реєстр неприбуткових установ та організацій, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 24.01.13 р. № 37); 8) суб'єктів індустрії програмної продукції, які застосовують особливості оподаткування (Порядок ведення реєстру, форм реєстраційної заяви, заяви про анулювання реєстрації та свідоцтва про реєстрацію суб'єктів індустрії програмної продукції, які застосовують особливості оподаткування затверджений наказом Міністерства фінансів України від 14.01.13 р. № 12); 9) виданих та отриманих податкових накладних (Форма Реєстру виданих та отриманих податкових накладних та порядку його ведення, затверджено наказом Міністерства фінансів України від 17.12.12 р. № 1340); 10) місцевих запозичень та місцевих гарантій (Порядок ведення Реєстру місцевих запозичень та місцевих гарантій, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 25.07.12 р. № 866); 11) морських портів України (Порядок ведення Реєстру морських портів України затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 11.07.13 р. № 496); 12) гідротехнічних споруд морських портів України (Порядок ведення Реєстру гідротехнічних споруд морських портів України затверджений наказом Міністерства інфраструктури України від 18.02.13 р. № 91); 13) фінансових векселів (Закон України “Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законів України щодо фінансових векселів” від 04.07.13 р. № 407-VII); 14) адміністративних послуг (Порядок ведення Реєстру адміністративних послуг, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 30.01.13 р. № 57); 15) учасників Фонду гарантування вкладів

фізичних осіб (Положення про порядок ведення реєстру учасників Фонду гарантування вкладів фізичних осіб затверджене рішенням виконавчої дирекції Фонду гарантування вкладів фізичних осіб від 12.07.12 р. № 7); 16) власників іменних цінних паперів (Ліцензійні умови провадження професійної діяльності на фондовому ринку (ринку цінних паперів) – депозитарної діяльності, а саме діяльності з ведення реєстру власників іменних цінних паперів, затверджені рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 14.05.13 р. № 815; Положення про порядок дематеріалізації іменних цінних паперів, затверджене рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 30.05.13 р. № 932); 17) аудиторських фірм та аудиторів, які можуть проводити аудиторські перевірки фінансових установ (Порядок ведення реєстру аудиторських фірм та аудиторів, які можуть проводити аудиторські перевірки фінансових установ, та визнання такими, що втратили чинність, деяких розпоряджень Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України, затверджений розпорядженням Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг від 26.02.13 р. № 640); 18) аудиторських фірм, які можуть проводити аудиторські перевірки професійних учасників ринку цінних паперів (Порядок ведення реєстру аудиторських фірм, які можуть проводити аудиторські перевірки професійних учасників ринку цінних паперів затверджений рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 25.10.12 р. № 1519); 19) іпотечного покриття звичайних іпотечних облігацій (Положення про іпотечне покриття звичайних іпотечних облігацій, порядок ведення реєстру іпотечного покриття та управління іпотечним покриттям звичайних іпотечних облігацій, затверджене рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 27.12.12 р. № 1902); 20) сертифікатів типу транспортних засобів та обладнання і виданих виробниками сертифікатів відповідності транспортних засобів або обладнання (Порядок ведення реєстру сертифікатів типу транспортних засобів та обладнання і виданих виробниками сертифікатів відповідності транспортних засобів або обладнання, затверджений наказом Міністерства інфраструктури України від 17.08.12 р. № 521); 21) страхових агентів, які мають право здійснювати посередницьку діяльність з обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (Порядок реєстрації страхових агентів, які мають право здійснювати посередницьку діяльність з обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів, у Моторному (транспортному) страховому бюро України, затверджений розпорядженням Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, від 18.04.13 р. № 1270); 22) суб'єктів господарювання, які здійснюють операції з дорогоцінними металами і дорогоцінним камінням (Порядок обліку, створення та ведення реєстру суб'єктів господарювання, які здійснюють операції з дорогоцінними металами і дорогоцінним камінням, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 08.04.13 р. № 465); 23) Довідково-інформаційний реєстр перекладачів (Порядок ведення Державною міграційною службою України Довідково-інформаційного реєстру перекладачів, затверджений наказом Міністерства внутрішніх справ України від 11.03.13 р. № 228); 24) індустриальних (промислових) парків (Порядок прийняття рішення про включення індустриального (промислового) парку до Реєстру індустриальних (промислових) парків, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 16.01.13 р. № 216); 25) проектів наукових парків, реалізація яких потребує державної підтримки (Порядок державної реєстрації проектів наукових парків, реалізація яких потребує державної підтримки, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 14.11.12 р. № 1101); 26) оптово-відпускних цін на лікарські засоби і вироби медичного

призначення (Положення про реєстр оптово-відпускних цін на лікарські засоби і виробниці медичного призначення, порядок внесення до нього змін та форм заяв про декларування зміни оптово-відпускної ціни на лікарський засіб або виріб медичного призначення, затверджене наказом Міністерства охорони здоров'я України від 07.09.12 р. № 705); 27) Електронний реєстр пацієнтів (Положення про електронний реєстр пацієнтів, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 06.06.12 р. № 546); 28) Електронний реєстр пацієнтів Вінницької, Дніпропетровської, Донецької областей та м. Києва (Порядок ведення електронного реєстру пацієнтів Вінницької, Дніпропетровської, Донецької областей та м. Києва, затверджений наказом Міністерства охорони здоров'я України від 30.08.12 р. № 666); 29) хворих на туберкульоз (Порядок ведення реєстру хворих на туберкульоз, затверджений наказом Міністерства охорони здоров'я України від 19.10.12 р. № 818); 30) суб'єктів господарювання, які здійснюють оптову торгівлю спиртом коньячним і плодовим на підставі ліцензії на виробництво коньяку та алкогольних напоїв за коньячною технологією (Інструкція з ведення та використання даних Реєстру суб'єктів господарювання, які здійснюють оптову торгівлю спиртом коньячним і плодовим на підставі ліцензії на виробництво коньяку та алкогольних напоїв за коньячною технологією, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 28.11.12 р. № 1231); 31) операторів, провайдерів телекомунікацій (Порядок ведення реєстру операторів, провайдерів телекомунікацій затверджено рішенням Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації від 01.11.12 р. № 560);

єдиної бази даних звітів про оцінку для цілей оподаткування та нарахування і сплати інших обов'язкових платежів, які справляються відповідно до законодавства (Порядок ведення єдиної бази даних звітів про оцінку для цілей оподаткування та нарахування і сплати інших обов'язкових платежів, які справляються відповідно до законодавства, затверджений наказом Фонду державного майна України від 10.06.13 р. № 795);

бази даних про вкладників (Правила формування та ведення баз даних про вкладників, затверджені рішенням виконавчої дирекції Фонду гарантування вкладів фізичних осіб від 09.07.12 р. № 3).

Висновки.

1. Протягом 2012 – 2013 рр. проведено суттєву модернізацію законодавчої бази з формування та реалізації національної політики з розвитку інформаційного суспільства, інформатизації та електронного урядування, що дозволяє реалізовувати значну кількість завдань подальшого соціально-економічного та політичного розвитку України, гармонійного входження до світового інформаційного співтовариства.

2. Разом з тим, зазначена законодавча база має значну кількість невизначеностей та протиріч. Це виражається, з одного боку, у неадекватно великій кількості регулюючих норм і інститутів, значному адміністративному і податковому тиску, неприйнятно високій кількості зобов'язань, покладених на суб'єкти діяльності у цих сферах. Численні обмеження перешкоджають реалізації прав приватної власності та підприємницької ініціативи, тобто саме тих правових норм, що визначають зростання добробуту. Держава, займаючи провідну позицію в регулюванні відносин з розвитку інформаційного суспільства, інформатизації та електронного урядування, демонструє сьогодні низьку спроможність ефективно справлятися з наданими повноваженнями.

3. Нормативні положення законодавства, які дуже часто коригуються, виявляються ще більш суперечливими, розмитими і неузгодженими з реальними потребами розвитку

інформаційного суспільства, інформатизації та електронного урядування, ніж правові норми, які діяли раніше. Деякі загальноекономічні і суспільно значущі правові акти розглядаються і приймаються без урахування специфіки ІКТ-діяльності. Це не тільки негативно впливає на розвиток інформаційного суспільства, інформатизації та електронного урядування, а й породжує необхідність створення значного масиву відомчих (таких, що роз'яснюють, уточнюють тощо), недостатньо узгоджених між собою документів. У багатьох соціально-економічних і загальногромадянських нормативних документах інформатизаційний блок просто відсутній. Це стосується навіть тих актів, які безпосередньо впливають на розвиток інформаційного суспільства, інформатизації та електронного урядування.

4. Для вітчизняного законодавства характерний значний розрив у часі між ухваленням нормативно-правових актів і подальшою розробкою конкретних нормативів, процедур, механізмів їх реалізації.

Перспективи щодо подальших досліджень. Подальші дослідження, на нашу думку, необхідно зосередити на приведення у відповідність наведених нормативно-правових актів положенням проекту Угоди про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом і його державами-членами, з іншої сторони.

Використана література

1. Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2013 році : щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України. – К. : НІСД, 2013. – С. 50.
2. Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.05.13 р. № 386-р // Офіційний вісник України. – 2013 р. – № 44. – Ст. 1581.
3. Програма економічних реформ на 2010 – 2014 роки “Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава” : Указ Президента України від 12.03.13 р. № 128/2012 // Офіційний вісник України. – 2013 р. – № 21. – Ст. 700.
4. Про внесення змін до Закону України “Про особливості забезпечення відкритості, прозорості та демократичності виборів народних депутатів України 28 жовтня 2012 року” : Закон України від 02.10.12 р. № 5401-VI // Офіційний вісник України. – 2012 р. – № 77. – Ст. 3099.
5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо функціонування платіжних систем та розвитку безготівкових розрахунків : Закон України від 18.09.12 р. № 5284-VI // Офіційний вісник України. – 2012 р. – № 79. – Ст. 3191.
6. Про схвалення Концепції створення єдиної інформаційно-аналітичної системи управління міграційними процесами : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 07.11.12 р. № 870-р // Офіційний вісник України. – 2012 р. – № 85. – Ст. 3469.
7. Про внесення змін до Закону України “Про захист персональних даних” : Закон України від 20.11.12 р. № 5491-VI // Офіційний вісник України. – 2012 р. – № 97. – Ст. 3899.
8. Про внесення змін до Закону України “Про захист персональних даних” : Закон України від 20.11.12 р. № 5491-VI // Офіційний вісник України. – 2012 р. – № 97. – Ст. 2046.
9. Про внесення змін до деяких наказів Міністерства юстиції України щодо удосконалення правового регулювання у сфері захисту персональних даних : наказ Міністерства юстиції України від 22.07.13 р. № 1466/5 // Офіційний вісник України. – 2013 р. – № 58. – Ст. 2105.
10. Про державну підтримку розвитку індустрії програмної продукції : Закон України від 16.10.12 р. № 5450-VI // Офіційний вісник України. – 2012 р. – № 85. – Ст. 3448.
11. Про внесення змін до Закону України “Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій” : Закон України від 02.10.12 р. № 5407-VI // Офіційний вісник України. – 2012 р. – № 85. – Ст. 3431.

12. Про схвалення Концепції створення та функціонування інформаційної системи електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 05.09.12 р. № 634-р // Офіційний вісник України. – 2012 р. – № 67. – Ст. 2753.

13. Про адміністративні послуги : Закон України від 06.11.12 р. № 5203-VI // Офіційний вісник України. – 2012 р. – № 76. – Ст. 3067.

14. Про затвердження Порядку ведення Реєстру адміністративних послуг : Постанова Кабінету Міністрів України від 30.01.13 р. № 57 // Офіційний вісник України. – 2013 р. – № 9. – Ст. 339.

15. Про затвердження Порядку ведення Єдиного державного порталу адміністративних послуг : Постанова Кабінету Міністрів України від 03.01.13 р. № 13 // Офіційний вісник України. – 2013 р. – № 4. – Ст. 109.

16. Про затвердження вимог до підготовки технологічної картки адміністративної послуги : Постанова Кабінету Міністрів України від 30 січня 2013 р. № 44 // Офіційний вісник України. – 2013 р. – № 9. – Ст. 333.

17. Про затвердження Примірного положення про центр надання адміністративних послуг : Постанова Кабінету Міністрів України від 20.02.13 р. № 118 // Офіційний вісник України. – 2013 р. – № 16. – Ст. 557.

18. Про затвердження Порядку та умов надання у 2013 році субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на фінансування заходів з реформування системи надання адміністративних послуг : Постанова Кабінету Міністрів України від 27.03.13 р. № 204 // Офіційний вісник України. – 2013 р. – № 26. – Ст. 864.

19. Про затвердження Порядку використання у 2013 році коштів державного бюджету, передбачених на утворення центрів надання адміністративних послуг : наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 21.06.13 р. № 256 // Офіційний вісник України. – 2013 р. – № 53. – Ст. 1955.

20. Питання створення та запровадження електронного сервісу “Електронний кабінет платника податків” : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 05.12.12 р. № 1007-р // Офіційний вісник України. – 2012 р. – № 93. – Ст. 3797.

21. Про затвердження Концепції реформування законодавства у сфері використання інфраструктури відкритих ключів та надання електронних довірчих послуг : наказ Міністерства юстиції України від 10.04.13 р. № 668/5. – Режим доступу : //www.minjust.gov.ua

~~~~~ * * * ~~~~~